

Nr 26

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin; given Stockholms slott den 29 december 1961.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 mars 1946 om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin.

GUSTAF ADOLF

Eric Holmquist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin, som sker enligt den så kallade bipestförordningen, tills vidare skall koncentreras på sjukdomen amerikansk yngelröta (även kallad täckt yngelröta, nymfpest eller bipest). Vidare föreslås att hushållningssällskapen engageras i sjukdomsbekämpandet och att lantbruksstyrelsen övertager de uppgifter som enligt förordningen nu tillkommer lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Huvudansvaret för att erforderliga bekämpningsåtgärder kommer till stånd skall enligt förslaget överflyttas från biodlarna till de tillsyningsmän som utses enligt förordningen. Särskilda bestämmelser förordas om så kallade vilda bisamhällen.

Härjämte föreslås bland annat skärpningar av gällande bestämmelser om förvaring av bibostäder, honung och vax samt om transport av bin, bibostäder, biodlingsredskap och vax.

Ändringarna avses skola träda i kraft den 1 april 1962.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin

Härigenom förordnas *dels* att 1, 2, 5, 6, 8, 10, 11 och 13 §§ förordningen den 15 mars 1946 om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin¹ skola er- hålla ändrad lydelse på sätt nedan angives *dels* att 12 § samma förordning skall upphöra att gälla.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Denna förordning äger tillämpning å yngelröta (bipest) och nosemasju- ka.

På framställning av länsstyrelse el- ler av lantbrukshögskolan och sta- tens lantbruksförsök må Kungl. Maj:t besluta, att förordningen helt eller delvis skall lända till efterrättelse jämväl i fråga om annan smittsam sjukdom hos bin än i första stycket nämnts.

Denna förordning äger tillämpning å amerikansk yngelröta (täckt yngel- röta, nymfpest eller bipest) och, i den mån Kungl. Maj:t så bestämmer, jämväl å andra smittsamma sjukdo- mar hos bin.

2 §.

Länsstyrelse skall — — — — — för smitta.

Område som förklarats smittat skall, sedan två år förflutit från det inom området sist inträffade sjuk- domsfallet, av länsstyrelsen förklaras fritt från smitta.

Har inom — — — — — för smitta.

Område som förklarats smittat skall, sedan sjukdomen där upphört, av länsstyrelsen förklaras fritt från smitta.

5 §.

Har tillsyningsman — — — sjukdomens art.

Finner tillsyningsman, att bisam- hälle smittats av sådan sjukdom, äger han föreskriva innehavaren av bisamhället att vidtaga för sjukdo- mens bekämpande nödiga åtgärder.

Finner tillsyningsman att bisamhäl- le smittats av sådan sjukdom, skall han vidtaga för sjukdomens bekäm- pande nödiga åtgärder.

Bisamhälle, som tagit bostad i an- nat föremål än därtill avsedd bibo- stad och som kan misstänkas vara

¹ Senaste lydelse av 1 och 5 §§, se SFS 1950:106.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Föreskrift om bisamhälles förinlande må icke meddelas utan att medgivande därtill inhämtats från lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Sådant medgivande erfordras dock ej, där innehavaren av bisamhället samtyckt till dess förintande eller då fråga är om bisamhälle, som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, och den skada, som uppkommer genom förintandet, är ringa.

smittat, må av tillsyningsman förintas utan föregående undersökning.

Bisamhälle må ej av tillsyningsman förintas utan att medgivande därtill inhämtats från lantbruksstyrelsen. Sådant medgivande erfordras dock ej, där innehavaren av bisamhället samtyckt till dess förintande eller då fråga är om bisamhälle, som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, och den skada, som uppkommer genom förintandet, är ringa.

6 §.

Det åligger innehavare av bisamhälle att skyndsamt verkställa av tillsyningsman jämlikt 5 § föreskriven åtgärd och lämna tillsyningsmannen underrättelse därom. Kan den, som av tillsyningsman förelagts att vidtaga viss åtgärd, icke själv utföra densamma, må han påkalla biträde därtill av tillsyningsmannen.

Innehavare av bisamhälle eller av föremål, vari herrelöst bisamhälle tagit bostad, skall lämna tillsyningsman erforderligt biträde vid undersökning och behandling av bisamhället.

Föredrager innehavaren att själv vidtaga på tillsyningsman ankommande behandlingsåtgärd, äger tillsyningsmannen skriftligen förelägga honom att inom viss tid verkställa åtgärden och underrätta tillsyningsmannen om den skedda verkställigheten.

8 §.

Inom område som förklarats smittat eller misstänkt för smitta må av bin icke bebodda bibostäder, honung, vax eller avfall av honung eller vax icke förvaras på sådant sätt att bin kunna få tillträde därtill. Från sådant område må ej heller utan vederbörande tillsyningsmans medgivande utföras levande bin, bibostäder, oförädlat vax eller biodlingsredskap.

Bibostäder, som ej längre hysa levande bin, samt honung, bivax och avfall av honung eller bivax må icke förvaras på sådant sätt att bin kunna få tillträde därtill.

Är område förklarat smittat eller misstänkt för smitta, må ej från tillsyningsdistrikt eller del därav, som tillhör området, utföras levande bin, begagnade bibostäder eller begagnade biodlingsredskap utan tillsyningsmannens medgivande. Detsamma gäller utbyggda vaxkakor och avfall av dylika, dock att under tiden från och med oktober till och med mars sådan vara må utföras för omsmältning.

Vad i första stycket stadgas skall icke hava avseende å bibostäder eller biodlingsredskap, som icke förut använts för sitt ändamål eller eljest bevisligen äro fria från smitta.

10 §.

För åtgärd, som tillsyningsman vidtager på grund av bestämmelserna

För behandling, som tillsyningsman enligt denna förordning ägnar

(Gällande lydelse)

i 6 eller 7 §, är bisamhällets innehavare pliktig att ersätta tillsyningsmannen.

Annan ersättning — — — allmänna medel.

(Föreslagen lydelse)

bisamhälle med känd innehavare, är denne pliktig att ersätta tillsyningsmannen.

11 §.

Innehavare av bisamhälle, som underlåter vad på grund av bestämmelserna i 4 eller 6 § åligger honom eller lämnar vederligen oriktig uppgift i sådan underrättelse som i 6 § avses, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

Till samma straff vare den förfallen, som bryter mot föreskrifterna i 8 § eller vägrar tillsyningsman tillträde till bisamhälle inom hans tillsyningsdistrikt eller eljest reser hinder mot åtgärd, som tillsyningsmannen på grund av bestämmelserna i denna förordning är berättigad att vidtaga.

Underlåter någon vad honom åligger enligt 4 § eller 6 § första stycket eller enligt föreläggande som avses i 6 § andra stycket eller lämnar någon vederligen oriktig uppgift i underrättelse som avses i 6 § andra stycket, dömes till dagsböter.

Till dagsböter dömes ock den som bryter mot föreskrifterna i 8 § eller vägrar tillsyningsman tillträde till bisamhälle inom hans tillsyningsdistrikt eller eljest reser hinder mot åtgärd, som tillsyningsmannen på grund av bestämmelserna i denna förordning är berättigad att vidtaga.

13 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av lantbruksstyrelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1962.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 december 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HOLMQVIST.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler fråga om *ändrade bestämmelser rörande bekämpandet av smittsamma sjukdomar hos bin* samt anför följande.

På initiativ av lantbruksstyrelsen har 1957 bildats en kommitté, kallad kommittén för biforskning, med representanter för Sveriges fröodlareförbund, Sveriges biodlares riksförbund, statens husdjursförsöks sektion för biforskning samt statens växtskyddsanstalt. Med skrivelse den 19 oktober 1959 har kommittén till lantbruksstyrelsen avgivit ett av motiv åtföljt förslag till bl. a. bestämmelser avsedda att träda i stället för förordningen den 15 mars 1946 om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin (i fortsättningen kallad bipestförordningen).

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 8 mars 1960 hos Kungl. Maj:t hemställt att bipestförordningen måtte ändras enligt kommitténs förslag.

Över lantbruksstyrelsens framställning med kommitténs därvid fogade förslag har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, veterinärstyrelsen, statens växtskyddsanstalt, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, länsstyrelserna i Uppsala, Kronobergs och Malmöhus län, styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, Sveriges biodlares riksförbund, Sveriges biodlares producentförening, Sveriges fröodlareförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a., Sveriges lantbruksförbund och Hushållningssällskapens förbund. Hushållningssällskapens förbund och vissa av länsstyrelserna har därjämte överlämnat yttranden från hushållningssällskap och biodlareförbund i flera län. — Sveriges pomologiska förening har likaledes beretts tillfälle att yttra sig i ärendet.

Gällande bestämmelser

Bipestförordningen (SFS 1946: 81, ändr. 1950: 106) äger direkt tillämpning på yngelröta (bipest) och nosemasjuka. Kungl. Maj:t kan emellertid på framställning av länsstyrelse eller av lantbrukshögskolan och statens

1† *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 26*

lantbruksförsök besluta att förordningen skall helt eller delvis tillämpas även på annan smittsam sjukdom hos bin (1 §).

Då sjukdom inträffar eller det finns skälig anledning antaga att sjukdom förekommer, skall länsstyrelsen förklara det berörda området smittat eller misstänkt för smitta. Område som förklarats smittat skall, då två år förflutit från sista sjukdomsfallet, av länsstyrelsen förklaras fritt från smitta. Om det visar sig att sjukdom ej förekommer inom område som förklarats blott misstänkt för smitta, skall länsstyrelsen omedelbart förklara området ej längre misstänkt för smitta (2 §).

Inom län, där biodling av någon betydelse bedrivs, skall länsstyrelsen efter samråd med hushållningssällskapet och styrelserna för större biodlarföreningar inom länet utse erforderligt antal tillsyningsmän. Deras uppgift skall vara att inom tillsyningsdistrikt, som bestämmes för var och en av dem, verka för bekämpande av sjukdomar enligt bipestförordningen (3 §).

Därest inom bisamhälle inträffar sjukdom, som är eller misstänks vara någon av de i bipestförordningen avsedda, skall bisamhällets innehavare ofördröjligen underrätta vederbörande tillsyningsman eller länsstyrelsen (4 §). Om tillsyningsman har grundad anledning misstänka förekomst av sådan sjukdom, skall han göra erforderlig undersökning för fastställande av sjukdomens art. Finner han, att bisamhälle smittats, äger han ålägga innehavaren av bisamhället att vidtaga nödiga åtgärder för sjukdomens bekämpande. Föreskrift om förintande av bisamhälle får dock tillsyningsmannen inte meddela utan att ha inhämtat medgivande därtill från lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Sådant medgivande erfordras emellertid inte, om innehavaren av bisamhället samtyckt till åtgärden eller då fråga är om bisamhälle, som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, (s. k. vilt bisamhälle) och den skada, som uppkommer genom förintandet, är ringa (5 §).

Det åligger innehavare av bisamhälle att skyndsamt verkställa de åtgärder som tillsyningsman föreskrivit och att lämna tillsyningsmannen underrättelse därom. Kan han inte själv utföra viss åtgärd, äger han påkalla biträde av tillsyningsmannen (6 §). Denne äger också självmant verkställa förelagd åtgärd som innehavaren av bisamhället underlåter att vidtaga (7 §). Då tillsyningsman i de nu angivna fallen själv vidtager förelagda bekämpningsåtgärder, är bisamhällets innehavare skyldig att ersätta tillsyningsmannen. Om innehavaren saknar medel härtill, kan länsstyrelsen ersätta tillsyningsmannen av allmänna medel. För sin verksamhet i övrigt får tillsyningsman ersättning av allmänna medel (10 §).

Inom område, som förklarats smittat eller misstänkt för smitta, får av bin icke bebodda bibostäder, honung, vax eller avfall av honung eller vax inte förvaras på sådant sätt att bin kan få tillträde därtill. Från sådant område får inte heller utan tillsyningsmannens medgivande utföras levande bin, bibostäder, oförädlad vax eller biodlingsredskap. Vad nu sagts har dock inte avseende på bibostäder eller biodlingsredskap som inte använts för sitt ändamål eller eljest bevisligen är fria från smitta (8 §).

Uppkommer skada genom att vilt bisamhälle avlägsnas eller förintas, kan den skadelidande, om bisamhället inte tillhörde honom, av allmänna medel få ersättning med belopp som länsstyrelsen bestämmer efter hörande av tillsyningsmannen (9 §).

Innehavare av bisamhälle, som underlåter att fullgöra sin skyldighet enligt 4 eller 6 § eller som lämnar vederligen oriktig uppgift i sådan underrättelse som avses i 6 §, straffas med böter fr. o. m. 10 t. o. m. 200 kr. Till sådant bötesstraff är också den förfallen, som bryter mot föreskrifterna i 8 § eller vägrar tillsyningsman tillträde till bisamhälle inom hans tillsyningsdistrikt eller eljest reser hinder mot åtgärd som tillsyningsman är berättigad att vidtaga på grund av bestämmelserna i bipestförordningen (11 §). Åtal för förseelser som nu sagts skall enligt uttrycklig föreskrift anhängiggöras vid allmän domstol och utföras av allmän åklagare, varjämte utsäges att ådömda böter skall tillfalla kronan (12 §).

Med stöd av bemyndigande i 13 § bipestförordningen har Kungl. Maj:t meddelat *tillämpningsföreskrifter* i särskild kungörelse (SFS 1946: 82, ändr. 1950: 107), vari bl. a. stadgas att ersättning åt tillsyningsman skall utgå enligt taxa som fastställs av Kungl. Maj:t.

Ersättningar, som enligt bipestförordningen gäldas av allmänna medel, utgår av det å riksstaten under nionde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m.

Kommitténs förslag

I sin skrivelse till lantbruksstyrelsen anför kommittén för biforskning till en början följande. Bland de faktorer, som verkar hämmande på biodlingens utveckling, intar de smittsamma bisjukdomarna en framträdande plats. I flertalet biodlande länder föres därför, vanligen med stöd av särskilda lagbestämmelser, en oavslutlig kamp mot dessa sjukdomar. Tack vare de bestämmelser, som gäller här i landet, har en av de viktigaste bisjukdomarna, den amerikanska yngelröten, kunnat trängas kraftigt tillbaka. Denna sjukdom utgör emellertid alltjämt ett hot mot biodlingen och kräver fortsatt vaksamhet. Flera omständigheter talar för att yngelröten under senare år åter börjat vinna terräng, något som delvis torde kunna sättas i samband med att många bigårdar lagts ned och lämnats utan tillsyn. Man måste även räkna med att den ökade kringföring av bisamhällen, som sedan några år tillbaka sker genom s. k. vandring med bin till fröodlingar, kan bidra till ökad spridning av smitta. Samtidigt som vandringsbiodlingen bör utvecklas och uppmuntras, måste man därför vara på sin vakt mot de risker för spridning av smitta, som denna form av biodling medför.

Kommittén framhåller härefter att de metoder, som står till buds för bekämpande av den amerikanska yngelröten, är förhållandevis effektiva, medan däremot organisationen av bekämpningsarbetet visat många brister. En effektivisering av kampen mot bisjukdomarna är en central fråga både för

biodlingen som sådan och för möjligheterna att utnyttja bina som pollinerande insekter i lantbrukets tjänst. Denna effektivisering synes emellertid inte kunna ske på grundval av nuvarande bestämmelser. Kommittén har därför funnit sig böra utarbета förslag till ny bipestförordning.

I sitt förslag förordar kommittén att lantbruksstyrelsen överlager de uppgifter som nu åvilar lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Dessa uppgifter är delvis av administrativ och kontrollerande art, och kommittén finner dem mindre väl förenliga med den forsknings- och försöksverksamhet som högskolan och lantbruksförsöken bedriver. Kommittén uttalar också att hushållningssällskapen, som sorterar under lantbruksstyrelsen, bör verka för en lokal samordning och övervakning av bisjukdomsbekämpandet. Genom att anknyta organisationen av sjukdomsbekämpandet till hushållningssällskapen vinnes ökad kontakt mellan biodlingen och lantbruket. Till sist framhåller kommittén att lantbruksstyrelsen bör ha möjlighet att i erforderlig omfattning hänvända sig till annat sakkunnigt organ, därvid statens husdjursförsök i första hand ifrågakommer.

Beträffande bipestförordningens omedelbara tillämpningsområde gör kommittén erinringar mot såväl formuleringen som omfattningen av gällande bestämmelse i 1 § första stycket. Benämningen *ynge*lröta kan inte anses exakt, eftersom den innefattar åtminstone två klart skilda sjukdomar. Den ena, orsakad av *Bacillus larvae*, har ett flertal benämningar, såsom nymfpest, amerikansk yngelröta (bipest), täckt yngelröta (bipest) och elakartad yngelröta (bipest). Den andra sjukdomens orsaker är ej fullt klarlagda. Denna sjukdom benämnes ofta larvpest, europeisk yngelröta (bipest), öppen yngelröta (bipest) och godartad yngelröta (bipest). I praktiken har, anför kommittén vidare, endast den amerikanska yngelrötan blivit föremål för bekämpning i den ordning bipestförordningen stadgar. Denna sjukdom är också utan tvekan av mycket större betydelse än den europeiska yngelrötan, som med hänsyn till sin i allmänhet godartade karaktär f. n. inte motiverar en i författning reglerad bekämpning. Kommittén anser därför att bland biynglets sjukdomar endast den *amerikanska* yngelrötan bör upptagas i förordningen.

Vidkommande den andra i bipestförordningen särskilt angivna sjukdomen, *nosemasjukan*, ifrågasätter kommittén om det är lämpligt att underkasta denna sjukdom samma reglerade bekämpning som den amerikanska yngelrötan. För belysande av denna fråga lämnar kommittén följande uppgifter angående nosemasjukans natur och spridning. Sjukdomen är en tarmsjukdom hos det fullbildade biet. Sjukdomsalstraren har en mycket vidsträckt spridning och torde kunna påvisas i flertalet bigårdar. Detta innebär dock inte att nosemasjuka i akut stadium förekommer i alla infekterade bisamhälleten. För att sjukdomen skall kunna utvecklas till ett för bisamhället mer eller mindre ödesdigert tillstånd fordras nämligen att bisamhällets vitalitet av nå-

gon annan anledning blivit nedsatt. Bisamhällets allmänna skötsel och vård är sålunda av stor betydelse med hänsyn till noseamasjukans utveckling. Denna påverkas emellertid även i hög grad av rådande väderlek och dragförhållanden, d. v. s. tillgången på nektar och pollen.

Kommittén framhåller härefter, att noseamasjukan är av mycket stor, tro- ligen större betydelse än någon annan av bisjukdomarna. En i författning reglerad bekämpning torde emellertid med hänsyn till sjukdomens allmänna förekomst och oberäkneliga utveckling inte kunna genomföras i praktiken utan mycket stora kostnader. Anmälningssplikten iakttages mera sällan be- träffande denna sjukdom, och effektiva behandlingsmetoder saknas. Ingen- ting tyder heller på att sjukdomen minskat under de år bipestförordningen varit gällande. Spridningen av noseamasjukan bör enligt kommitténs mening i stället främst motverkas genom kontroll av handeln med bidrottningar.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer kommittén att bipest- förordningen begränsas till att avse blott en sjukdom, nämligen den ameri- kanska yngelrötan, dock med bibehållen möjlighet för Kungl. Maj:t att bringa förordningen i tillämpning även på andra smittsamma sjukdomar hos bin.

Kommittén föreslår att i 2 § stadgas skyldighet för lantbruksstyrelsen att, då sjukdom förekommer eller misstänkes förekomma, ofördröjligen under- rätta vederbörande länsstyrelse därom samt därvid avge förslag till avgräns- ning av område, som anses böra förklaras smittat eller misstänkt för smitta. Därefter skall det ankomma på länsstyrelsen att omedelbart förklara visst område smittat eller misstänkt för smitta. Sådan förklaring bör enligt kommittén upphöra att gälla, då länsstyrelsen efter förslag av lantbruksstyrelsen så beslutar.

Kommittén upplyser att f. n. samtliga län är praktiskt taget i sin helhet smittförklarade. Smittfriförklaring har hittills inte förekommit och torde ej heller bli aktuell inom överskådlig tid, om bipestförordningen fortfarande skall tillämpas på den praktiskt taget i alla bigårdar förekommande noseama- sjukan. Om förordningen däremot begränsas till att avse den amerikanska yngelrötan, som visserligen fortfarande är allmänt spridd i de flesta län men inom vissa län eller länsdelar inte uppträtt på många år, blir förklaring var- om nu är fråga beroende enbart på förekomsten av sistnämnda sjukdom.

Som skäl till förslaget att låta initiativet till sådan förklaring som nu sagts komma från lantbruksstyrelsen anför kommittén, att en länsstyrelse själv inte kan antagas ha närmare kännedom om bisjukdomarnas utbredning in- om länet. På grund av dessa sjukdomars oberäkneliga uppträdande och svå- righeterna att kartlägga deras förekomst bör, anför kommittén vidare, ett upphävande av utfärdad smittförklaring inte såsom nu ske redan två år efter det sist konstaterade fallet utan först sedan ett område befunnits vara fritt från sjukdom en längre följd av år.

I 3 § förordar kommittén att, innan länsstyrelse utser tillsynings- män, förslag skall ha avgivits av hushållningssällskapets förvaltningsut-

skott efter samråd med styrelserna för större biodlarsammanslutningar inom länet. Vidare föreslås att länsstyrelsen skall ha att efter framställning av förvaltningsutskottet utse en länstillsyningsman med uppgift att leda och samordna tillsyningsmännens verksamhet inom hushållningssällskapets område.

Kommittén upplyser, att tillsyningsmän f. n. finns i samtliga län till ett antal av sammanlagt 728, vartill kommer 127 suppleanter i sju län. Tillsyningsdistriktens omfattning växlar för de olika länen inom vida gränser både med hänsyn till arealen och bisamhällets antal. Det vore önskvärt, framhåller kommittén, att i möjligaste mån enhetliga riktlinjer tillämpades beträffande distriktens storlek. Härvid borde hänsyn tagas till bitätheten, sjukdomsfrekvensen och avstånden inom resp. län. Kommittén finner lämpligt att de olika hushållningssällskapen och biodlarföreningarna enas om vissa riktlinjer beträffande distriktens storlek. — Förslaget om länstillsyningsmän motiveras av kommittén med behovet av lokal samordning av tillsyningsmännens arbete. Länstillsyningsmannen skulle vid behov kunna samla tillsyningsmännen till överläggningar samt fungera som deras kontaktperson med olika myndigheter som har befattning med bipestförfattningarna. Länstillsyningsmannen bör enligt kommittén åtnjuta arvode av allmänna medel. Då det ansetts lämpligt att ge hushållningssällskapen en förstärkt ställning vid administreringen av bipestförfattningarna, i synnerhet inom fröodlingsdistrikten där biodlingen särskilt bör stödjas och uppmuntras, bör länstillsyningsman tillsättas på förslag av hushållningssällskap. Även tillsyningsmän bör enligt kommittén tillsättas efter förslag av hushållningssällskapen, dock först efter samråd med biodlarföreningarna, bland vilkas medlemmar tillsyningsmännen i allmänhet rekryteras.

Beträffande 4 § föreslås inte någon ändring.

Kommittén föreslår i 5 § att tillsyningsman skall vara skyldig att verkställa *u n d e r s ö k n i n g* för fastställande av sjukdomens art *dels* då han vederbörligen underrättats om inträffat sjukdomsfall *dels* då hushållningssällskapet funnit grundad anledning misstänka förekomst av sjukdom och därför beordrat undersökning. Såsom motivering anföres följande.

All erfarenhet visar att tillsyningsmännen i allmänhet har en bristfällig kännedom om sjukdomsfrekvensen inom sina distrikt, eftersom biodlarna visat sig föga benägna att anmäla sjukdomsfall. Orsaken härtill torde i viss mån vara bristande kännedom om bisjukdomarna och bipestförfattningarna men många gånger också på en missriktad ambition att slå vakt om sitt rykte som biodlare. Även det förhållandet att ingen ersättning utgår för sjuka samhällen som förintats har säkerligen bidragit till att anmälningsplikten försummats. Ingen fullt tillfredsställande kännedom om sjukdomsfrekvensen torde kunna erhållas förrän det blir möjligheter till systematiska undersökningar av bisamhällen utan att särskilda skäl skall behöva åberopas i varje särskilt fall. Det må dock framhållas att tillsyningsmännen redan enligt nuvarande bestämmelser är skyldiga att utföra undersökningar icke blott efter erhållen anmälan utan, helt allmänt, så snart grundad anled-

ning finns att misstänka förekomst av sjukdom. Det råder emellertid bland tillsyningsmännen delade meningar om vad som skall anses vara »grundad anledning» till undersökning. Medan en del endast ingriper efter erhållen anmälan, anser sig andra vara berättigade till mer eller mindre omfattande undersökningsresor inom sina distrikt. Det synes därför nödvändigt att förutsättningar skapas för en jämnare aktivitet inom tillsyningsdistrikten. Härvid torde det vara mindre lämpligt att överlämna initiativet till undersökningarna helt till tillsyningsmännen. Dessa bör förslagsvis icke ingripa på eget initiativ annat än efter mottagen sjukdomsanmälan. Det bör ankomma på hushållningssällskap att närmare ange om och i vilken utsträckning tillsyningsmännen därutöver skall företaga mera systematiska undersökningar rörande misstänkt förekomst av bisjukdomar.

Sådana undersökningar, som beordrats av hushållningssällskap, kan enligt kommittén vara av olika omfattning: från genomgång av bigårdarna inom farozonen runt en konstaterad smitthärd till mera omfattande inventeringar rörande förekomst av bisjukdomar inom smittförklarade områden utan att dessa undersökningar direkt eller indirekt skall behöva vara föranledda av inkomna anmälningar. Först när möjligheter finns till dylika allmänna undersökningar blir det möjligt att tillräckligt noggrant bedöma sjukdomsfrekvensen och företaga bekämpningsåtgärder i erforderlig omfattning, yttrar kommittén.

I 6 § upptager kommittén bestämmelser som närmast motsvarar nuvarande 5 § andra och tredje styckena. Enligt förslaget skall i normalfallen tillsyningsmannen inte längre föreskriva utan själv vidtaga åtgärder för sjukdomens bekämpande. Han skall dock inte få förintat smittat bisamhälle utan att ha inhämtat medgivande av lantbruksstyrelsen eller fått samtycke av bisamhällets innehavare. Den senare skall vara skyldig att biträda tillsyningsmannen vid bekämpningen. Beträffande vilt bisamhälle, som kan misstänkas vara smittat, föreslås däremot att tillsyningsman skall äga att utan föregående undersökning föreskriva bisamhällets innehavare eller, om sådan ej finns, innehavaren av det föremål, vari bisamhället tagit sin bostad, att bisamhället skyndsamt skall avlägsnas eller förintas. Om skada, som inte kan anses ringa, skulle uppkomma genom åtgärden, får enligt förslaget föreskrift meddelas endast efter medgivande av lantbruksstyrelsen.

Beträffande frågan om ansvaret för bekämpningsåtgärderna anför kommittén närmare följande. Under åren 1947—1955 sanerade tillsyningsmännen i medeltal 28 procent av de sjuka bisamhällena, medan biodlarna själva sanerade återstoden. Det är svårt att avgöra i vilken utsträckning biodlarna utfört saneringsarbete utan att de varit kompetenta därtill. Med all sannolikhet skulle dock bekämpningen bli effektivare, om det överlämnades åt tillsyningsmännen att utföra densamma. Detta gäller i särskilt hög grad saneringen av försummade eller helt utdöda bigårdar, där ägaren tappat intresset för bina eller avlidit utan att någon övertagit binas skötsel. Dylika bigårdar utgör farliga smitthärdar. Överförandet av ansvaret för saneringsarbetet från biodlaren till tillsyningsmannen är enligt kommitténs åsikt en

särskilt angelägen uppgift i samband med en revision av bipestförfattningarna.

I fråga om undersökning och sanering av vilda bisamhällen framhåller kommittén att, medan ett bisamhälle i en egentlig bibostad lätt kan friläggas för undersökning, så kräver en undersökning av ett vilt bisamhälle ofta ett större eller mindre ingrepp i det föremål vari bisamhället slagit sig ner. Det kan härvid vara fråga om trossbottnar, husväggar, skorstenspipor, ventilationspipor, ihåliga träd m. m. För meddelande av föreskrift om förintande av bisamhällen, således även vilda, fordras nu enligt 5 § tredje stycket i allmänhet särskilt tillstånd. Härigenom erhålles vissa garantier för att inte större skador än nödvändigt åstadkommes genom oskadliggörande av vilda bisamhällen. För enbart undersökning kräves däremot inte något tillstånd; man har tydligen utgått från att vilt bisamhälle skulle kunna undersökas utan att skador åsamkas det föremål vari bisamhället bosatt sig. I själva verket torde tvärtom de skador, som förorsakas vid friläggande av vilt bisamhälle för undersökning, vara de väsentligaste, medan inga eller blott obetydliga skador uppkommer då bisamhället efteråt avlägsnas eller förintas. Enligt kommitténs mening bör det vara tillåtet att oskadliggöra vilt bisamhälle utan föregående undersökning och således utan att smitta påvisats. Det bör räcka med att bisamhället med skäl kan misstänkas vara smittat. — Att kommittén beträffande vilda bisamhällen bibehållit skyldigheten för innehavaren att själv vidtaga erforderliga bekämpningsåtgärder beror på att oskadliggörande av vilda bisamhällen ofta medför viss skada på egendom. Om egendomens ägare själv svarar för ingreppet, ernås de bästa garantierna för att skadorna blir så små som möjligt.

Utöver vad som nu stadgas i 7 § har kommittén där upptagit en motsvarighet till den nuvarande bestämmelsen i 6 § andra punkten angående rätt för den, som förelagts att vidtaga viss åtgärd men inte kan själv utföra densamma, att påkalla biträde av tillsyningsmannen.

I 8 § föreslår kommittén att föreskriften om förvaring av oboddade bibostäder m. m. skall gälla generellt och ej blott inom område som förklarats smittat eller misstänkt för smitta. Det föreslås vidare att förbudet att utan medgivande av tillsyningsman utföra levande bin m. m. skall gälla utförsel inte bara från smitt- eller misstänktförklarade område utan även från tillsyningsdistrikt eller del därav som tillhör sådant område. Att tomkupor hålles stängda och att honung och vax inte förvaras fritt tillgängligt för bin finner kommittén motiverat både ur hygienisk och biodlingsteknisk synpunkt överallt där biodling bedrives, således oberoende av om smittförklaring ägt rum. Beträffande transport av levande bin, bibostäder, oförädlat vax och biodlingsredskap har den ökade omfattningen av vandringsbiskötseln och den härigenom ökade risken för spridning av smitta aktualiserat en skärpning av bestämmelserna. Genom att begränsa den rä-

jong, inom vilken bisamhällen m. m. fritt får kringföras, till tillsyningsdistriktet anser sig kommittén ha givit tillsyningsmannen önskvärd kontroll över utförelse från distriktet. Inskränkningen i flyttningsrätten skall emellertid enligt kommittéförslaget inte gälla beträffande vax som under tiden den 1 oktober—den 31 mars utföres för omsmältning. Kommittén påpekar härvid, att vaxrenserierna sedan flera år har en överenskommelse med biodlarorganisationerna att mottaga vax för rensning endast under nämnda tid, varunder risken för spridning av smitta genom vaxförsändelser är minimal.

Kommittén anför slutligen att från bestämmelserna i 8 § fortfarande bör undantagas sådana bibostäder och biodlingsredskap som inte använts för sitt ändamål. Att de eljest bevisligen är fria från smitta bör däremot inte längre medföra undantag. Det finns nämligen ingen anledning att lämna begagnade tomkupor öppna, även om det kan ledas i bevis att de är smittfria. Inte heller bör begagnade tomkupor och biodlingsredskap utan medgivande från tillsyningsman få föras utanför tillsyningsdistriktet under återopande av att de är bevisligen smittfria. Det bör enligt kommitténs mening alltid ankomma på tillsyningsmannen att pröva smittfriheten före flyttningen.

Beträffande 9 § föreslås inte någon ändring.

I 10 § föreslår kommittén att **ersättnings skyldighet** för åtgärd, som vidtagits av tillsyningsman, inte skall drabba enskild person i annat fall än då denne tidigare förelagts att verkställa åtgärden. Av kommitténs förslag rörande skyldighet för tillsyningsman att själv vidtaga åtgärd för oskadliggörande av bisamhälle i egentlig bibostad följer att ersättnings skyldighet enligt förslaget kommer att åvila endast innehavare av vilt bisamhälle eller av föremål vari sådant samhälle tagit sin bostad. Annan ersättning åt tillsyningsman kommer att gäldas av allmänna medel, sålunda bl. a. för undersökning, som utförts rörande förekomst av smittsam sjukdom eller med anledning av framställning att få förflytta levande bin från smittförklarat distrikt, ävensom för saneringsarbete som enligt förslaget skall åvila tillsyningsman. Om tillsyningsmännen i fortsättningen skall svara för saneringsarbetet, synes det kommittén skäligen skäligen att biodlarna inte längre belastas med kostnader härför, särskilt som de skall vara skyldiga att biträda tillsyningsmännen vid saneringen. Genom att biodlarna sålunda gör en egen arbetsinsats torde tillsyningsmännens arvoden för saneringen inte komma att uppgå till några mera avsevärda belopp. Merkostnaderna torde för övrigt enligt kommitténs bedömning komma att motvägas av en betydligt större framgång i smittbekämpningen än enligt nuvarande bestämmelser. — Kommittén föreslår till sist att ersättning till länstillsyningsman skall gäldas av allmänna medel.

I 11 §, som innehåller **ansvars bestämmelser**, föreslås dels vissa ändringar, som betingas av förslaget i övrigt, och dels att straffet skall vara dagsböter.

Lantbruksstyrelsens skrivelse

Lantbruksstyrelsen förklarar i sin skrivelse till Kungl. Maj:t att styrelsen i allt väsentligt delar kommitténs uppfattning. Styrelsen understryker bi-odlingens betydelse i synnerhet för det mindre jordbruket. I betänkandet 1948 uppskattades binas arbete inom frukt-, bär- och fröodlingen till ett sammanlagt produktionsvärde av 90 miljoner kronor årligen. För närvarande torde detta värde enligt styrelsens uppskattning vara ungefär 200 miljoner kronor per år. Den under senare år inträdda minskningen i antalet bisamhällen och den samtidigt därmed minskade förekomsten av vilda pollinerande insekter har medfört svårbemästrade förhållanden för klöverfröodlingen i vissa områden. Den under senare år tillämpade vandrigen med bisamhällen till fröodlingarna har därför fått allt större betydelse. Därmed ökas emellertid, framhåller styrelsen, risken för spridning av smitta, något som kräver mera effektiva bekämpningsåtgärder.

Vad beträffar kostnaderna för det allmänna torde enligt lantbruksstyrelsens mening en ändring av bipestförfattningarna i enlighet med kommitténs förslag inte behöva medföra någon nämnvärd ökning. Visserligen skall tillsyningsmännen erhålla särskild ersättning för sitt ökade direkta saneringsarbete, men dessa kostnader torde till största delen uppvägas av minskade resekostnadsersättningar åt tillsyningsmännen. Enligt nu gällande bestämmelser bör nämligen tillsyningsman genom återbesök övertyga sig om huruvida föreskrivna åtgärder blivit utförda. Sådana återbesök blir inte erforderliga enligt förslaget. De merkostnader för det allmänna, som ändock kan uppstå, torde, slutar styrelsen, mer än väl uppvägas av den större effekt i bekämpningen som kan uppnås med de föreslagna bestämmelserna.

Remissyttrandena

Lantbruksstyrelsens framställning har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissorgan. Helt avvisande till förslaget ställer sig endast *Sveriges biodlares producentförening*, som anser, att tillräcklig hänsyn inte tagits till den snabba strukturförändringen inom svensk biskötsel, och därför föreslår ny utredning. De nu föreslagna åtgärderna kan enligt föreningens mening mycket väl vidtagas inom ramen för de gällande författningarna. Metoderna för botande av sjuka bisamhällen anser föreningen inte ändamålsenliga. Under de gångna åren har enligt föreningen säkerligen många bisamhällen smittats vid företagna saneringsåtgärder. Föreningen rekommenderar i stället åtgärder av förebyggande art. Föreningen påpekar härefter, att biodlingen undergått en strukturförändring från biodling endast för husbehov till biskötsel i större skala, därvid biodlaren helt eller till huvudsaklig del ägnar sig åt denna verksamhet. De större biodlarna har, anför föreningen, stor kunnighet och erfarenhet och för dem

är yngelrötan i allmänhet inte något problem. De förintar själva snabbt bisamhällen, som upptäcks vara smittade. Den gällande och även föreslagna ordningen med anmälan om sjukdomsfall och inväntande av tillsyningsman gör smittrisen mycket stor enligt föreningens uppfattning.

Förslagen att på lantbruksstyrelsen överflytta de uppgifter, som nu åvilar lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, och att inlemma hushållningssällskapen i verksamheten har vunnit allmän avslutning. *Sveriges biodlares producentförening* ställer sig dock tvekande till det senare förslaget. Styrelsen för *lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* åberopar såsom eget utlåtande ett av föreståndaren för statens husdjursförsök avgivet yttrande, vari bl. a. anföres följande.

Den i förslaget eftersträvalde lokala samordningen av tillsynen av de smittsamma bisjukdomarna synes på ett lämpligt sätt kunna ske genom hushållningssällskapens medverkan. Härigenom erhålles även bättre kontakt mellan biskötseln och jordbruket. Genom den ökade befattning hushållningssällskapen föreslås få med bisjukdomsbekämpningens lokala organisation och ledning synes det också ändamålsenligt att de administrativa och kontrollerande uppgifter, som f. n. åvilar lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, överföres på lantbruksstyrelsen, eftersom denna övervakar hushållningssällskapens verksamhet. Lantbruksstyrelsen har f. ö. redan till uppgift att övervaka tillämpningen av andra biodlingen berörande bestämmelser, nämligen angående skydd för pollenöverförande insekter (SFS 1953: 718).

På liknande sätt uttalar sig bl. a. *Hushållningssällskapens förbund* och flera *hushållningssällskap*.

Vad härefter angår förslagets 1 § förordar *Sveriges biodlares riksförbund* att bipestförordningen fortfarande får tillämpning på *nosemasjuka*. *Malmöhus läns biodlareförbund* anser, att det vore ytterligt riskabelt för den svenska biodlingen, om fältet på föreslaget sätt lämnades fritt för *nosemasjukdomens* härjningar. Visserligen känner man för närvarande inte något absolut säkert verkande medel mot denna sjukdom, men det finns dock vissa åtgärder, som är ägnade att minska sjukdomens frekvens. Även om sjukdomen således inte kan utrotas, kan dock en aktiv kamp mot densamma med stöd i bipestförordningen i hög grad nedbringa dess härjningar. Förbundet anser fördenskull, att förordningen bör äga tillämpning både på amerikansk yngelröta och *nosemasjuka*. Å andra sidan biträdes förslaget av *länsstyrelsen* i samma län, och *Sveriges oljeväxtintressenter* framhåller värdet av att koncentrera bekämpningen på den amerikanska yngelrötan.

Vidkommande 2 § i förslaget anser *statens växtskyddsanstalt* att förklaring angående misstanke om smitta är ett onödigt institut. I vilken ordning en sådan förklaring än meddelas, torde det alltid dröja några dagar, innan den hinner utfärdas. Då emellertid en diagnos i brådskande fall kan ställas mycket snabbt, förmodar anstalten att misstänktförklaringen ofta inte kommer, förrän det redan är klart antingen att det behövs en definitiv smittförklaring eller att ingen åtgärd alls erfordras. — Vidare förordar anstalten att länsstyrelse skall kunna utfärda smittförkla-

ring oberoende av lantbruksstyrelsens medverkan. Även *länsstyrelsen i Malmöhus län* anser det lämpligast att dessa frågor avgöres på länsplanet med hänsyn till den mera ingående kännedom om de lokala förhållandena, som där verksamma myndigheter och inrättningar äger.

Angående 3 § i förslaget finner *länsstyrelsen i Kronobergs län* inte skäl att frångå gällande ordning för utseende av tillsyningsmän. *Sveriges biodlares riksförbund* anser förslaget om tillsättande av läns-tillsyningsmän vara av utomordentlig vikt för ernående av större effektivitet i bekämpandet av bisjukdomarna. Förbundet anser att det inom varje län bör finnas en läns-tillsyningsman, oavsett om fröodling där förekommer eller ej. Å andra sidan erinrar *statskontoret* om att statsmakterna 1950 inte ansåg sig beredda att medge tillskapande av sådana befattningar med bidrag av statliga medel. Några nya skäl för inrättande av dylika befattningar har inte framförts, och omfattningen av arbetsuppgifterna har inte närmare klarlagts, tillägger statskontoret.

I anslutning till 4 § i förslaget ifrågasätter *statens växtskyddsanstalt* om inte anmälningsplikten bör utvidgas därhän, att var och en som håller bin skall anmäla detta till tillsyningsmannen och att biodlare, som upphör med sin biodling eller överlåter sina bin till annan person, skall anmäla sådana förändringar. *Länsstyrelsen i Uppsala län* förmodar, att anmälningskyldigheten beträffande smittade samhällen mera lojalt skulle följas, om staten trädde emellan i händelse av att bisamhälle måste förintas på grund av bipest. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om inte ersättning av allmänna medel borde utgå till ägare av sådant bisamhälle.

Beträffande 5 § i förslaget anmärker *Riksförbundet Landsbygdens folk* att en effektiv sjukdomsbekämpning kräver att tillsyningsmännen skall ha möjligheter att vidtaga undersökningar oberoende av om det föreligger anmälan om sjukdomsfall eller ej. *Hallands läns hushållningssällskap* föreslår, att tillsyningsman skall ha såväl skyldighet som rätt att, då grundad anledning finns till undersökning, på eget initiativ företaga sådan. Om han skall vänta på sjukdomsanmälan eller direktiv från hushållningssällskapet kan dröjsmål uppstå och risk finnas för smittans spridning. *Sveriges biodlares riksförbund* framhåller nödvändigheten av att ge tillsyningsmännen en fri ställning med ganska stora befogenheter i fråga om sjukdomsbekämpningen.

Förslaget att tillsyningsmannen och ej biodlaren skall ha ansvaret för de sjukdomsbekämpande åtgärderna (6 § i förslaget) har rönt stort och välvilligt intresse hos remissorganen. *Hallands läns hushållningssällskap* ifrågasätter dock med hänsyn till svårigheten att anskaffa tillsyningsmän som kan disponera erforderlig tid, huruvida inte tillsyningsman bör vara skyldig att utföra sjukdomsbekämpande åtgärder endast då så kan anses erforderligt, t. ex. då ägaren inte kan utföra arbetet. *Sveriges lantbruksförbund* anser att undantag från bestämmelsen kan göras för det fall att innehavare av bisamhälle själv omedelbart förintar smittat bisamhälle. I sådana fall synes det förbundet vara tillräckligt att innehavaren

anmäler, att sjukdom uppträtt i hans bigård samt att han förintat eller har för avsikt att förinta de smittade samhällena. Det skulle därefter åligga tillsyningsmannen att vid lämpligt tillfälle kontrollera att åtgärden vidtagits och att närliggande samhällen ej smittats. *Uppsala läns hushållningssällskap* vänder sig mot förslaget att bibehålla skyldigheten för innehavare av vilt bisamhälle eller innehavare av föremål, vari sådant bisamhälle tagit sin bostad, att själv svara för saneringsåtgärd. Denna skyldighet kommer ofta att drabba personer som inte själva bedriver biskötsel och inte har ekonomiskt intresse av de beordrade åtgärderna. Vilda bisamhällen är nämligen i allmänhet att betrakta som herrelösa. Såväl ur rättvisesynpunkt som för att uppnå största möjliga effektivitet vid bisjukdomarnas bekämpande bör enligt hushållningssällskapets mening samma bestämmelse gälla för vilda bisamhällen som för andra. För att hindra onödig skadegörelse torde det vara fullt tillräckligt att innehavaren medverkar vid åtgärdernas utförande. Samma uppfattning har även *länsstyrelsen i Uppsala län*, *Hallands läns hushållningssällskap* och *Hushållningssällskapens förbund*.

Angående 8 § i förslaget framhåller *Uppsala läns hushållningssällskap*, att tillsyningsdistriktens storlek kommer att bli av betydelse för v a n d r i n g m e d b i n till bl. a. fröodlingar. För ett smidigt genomförande av sådan vandring är en viss minimistorlek för tillsynsdistriktet önskvärd. Å ena sidan står här behovet att hindra spridning av sjukdomar, å andra sidan biodlarnas och fröodlarnas intresse av ett effektivt utnyttjande av bina. Genomsnittligt är de nuvarande tillsyningsdistrikten mycket små, och deras storlek varierar starkt. Det synes därför hushållningssällskapet lämpligt att vissa normer för distriktens omfattning utfärdas. Antalet tillsyningsmän bör minskas, och dessa bör erhålla bättre utbildning, tillägger sällskapet. *Sveriges biodlares producentförening* kan ej ansluta sig till förslaget att förflyttning av bin skall vara beroende av särskilt tillstånd av en tillsyningsman, som kanske ej har tid att komma på flera veckor för att undersöka bina. De större biodlarna är angelägna att ha friska samhällen och har förmåga att avgöra om bisamhällena är friska eller ej. I regel är det endast större biodlare som bedriver vandring med bin eller företager omflyttningar mellan olika bigårdar. Förslaget bör därför enligt föreningen kompletteras med ett stadgande av innebörd att tillsyningsman får rätt att ge större biodlare ett allmänt tillstånd för exempelvis ett år att företaga sådana omflyttningar av sina bisamhällen som han gör för utövande av en rationell drift. — Beträffande förslaget, att utbyggda vaxkakor och avfall därav skall under tiden oktober—mars få fritt utföras för omsmältning, anmärker föreningen att biodlaren i regel först efter den 31 mars vet vilka samhällen som dött under vintern. Tillvaratar han sedan vaxet från döda samhällen, måste han förvara det över hela sommaren. Då samhällen dött, är det inte osannolikt i flera fall fråga om sjuka samhällen. Bättre vore, anser föreningen, om biodlaren finge sända iväg vaxet till rensning i stället för att kanske förvara det åtkomligt för bin.

Vad till sist angår 10 § i förslaget anmärker *statskontoret* på att man inte

framlagt några beräkningar rörande de kostnader för statsverket, som kan föräntas av förslagens bestämmelser om ersättning åt tillsyningsmän och länstillsyningsmän. Statskontoret kan inte finna att statsmedel bör anlitas för ersättning åt tillsyningsmän för utförande av saneringsarbete i egentliga bibostäder för enskilda biodlares räkning. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* finner å andra sidan skäligt att ersättning åt tillsyningsmän även beträffande vilda bisamhällen gäldas av allmänna medel. Samma uppfattning har *Sveriges biodlares riksförbund*, *Hushållningssällskapens förbund* och *Hallands läns hushållningssällskap*.

Departementschefen

Bekämpandet av smittsamma sjukdomar hos bin regleras främst genom 1946 års så kallade bipestförordning med därtill hörande tillämpningskungörelse. Under framhållande av biodlingens stora betydelse och behovet av effektivare insatser mot bisjukdomarna har lantbruksstyrelsen inkommit med ett av en särskild kommitté utarbetat förslag till nya bestämmelser i ämnet. I förslaget lägges särskild vikt vid att en lokal samordning och övervakning av sjukdomsbekämpandet kommer till stånd. Därför förordas att organisationen av sjukdomsbekämpandet anknytes till hushållningssällskapen. Härigenom skulle, framhåller kommittén, även erhållas en önskvärd ökad kontakt mellan biodlingen och lantbruket. Lantbruksstyrelsen finner förslaget i denna del välbetänkt med hänsyn till hushållningssällskapens uppgifter i fråga om upplysning och rådgivning. Jag delar de anförda synpunkterna och föreslår därför att de tillsyningsmän, som utses enligt bipestförordningen, skall vara underställda vederbörande hushållningssällskap. Bestämmelse härom kan lämpligen införas i tillämpningskungörelsen.

Eftersom hushållningssällskapen står under lantbruksstyrelsens tillsyn, förefaller det följdriktigt att styrelsen, såsom också föreslagits, övertager de uppgifter som enligt bipestförfattningarna åvilar lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Vid behov bör styrelsen äga påkalla sakkunnigt biträde från statens husdjursförsök.

Bipestförordningen är jämlikt 1 § första stycket tillämplig på yngelröta och nosemasjuka. I enlighet med förslaget bör tillämpningsområdet tills vidare begränsas till amerikansk yngelröta (täckt yngelröta, nymfpest eller bipest), på vilken sjukdom bekämpningsverksamheten för närvarande behövs koncentreras. Skulle det framdeles befinnas lämpligt att återföra till exempel nosemasjukan under förordningen, äger Kungl. Maj:t enligt 1 § andra stycket besluta därom. Sådant beslut bör i fortsättningen kunna meddelas oberoende av om framställning gjorts av viss myndighet.

Enligt 2 § bipestförordningen skall länsstyrelse, då bisjukdom inträffar eller av skälig anledning misstänkes förekomma inom länet, på eget initiativ

förklara länet eller viss del därav smittat eller misstänkt för smitta. Miss-tänktförklaring skall omedelbart hävas, om sjukdomen i fråga befinnes inte förekomma inom området. Smittförklaring skall däremot gälla till dess två år förflutit från det inom området sist inträffade sjukdomsfallet. Kommittén har anmärkt att denna tid kan vara för kort med hänsyn till bisjukdomar-nas oberäkneliga uppträdande och svårigheterna att kartlägga deras före-komst. För att möjliggöra en smidigare tillämpning förordar jag att stad-gandet i likhet med epizootilagens motsvarande bestämmelse utformas så, att länsstyrelsen skall förklara området fritt från smitta, sedan sjukdomen där upphört. Det ligger i sakens natur att sådan förklaring inte meddelas utan att sakkunnig instans konstaterat att förutsättningen är för handen. I övrigt bör enligt min mening bestämmelserna i 2 § lämnas oförändrade.

Vid utseende av tillsyningsmän skall länsstyrelsen enligt 3 § bipestför-ordningen samråda med hushållningssällskapet och större biodlarföreningar inom länet. Detta samrådsförfarande torde utan författningsändring kunna, där så finnes lämpligt, anordnas på det av kommittén förordade sättet att hushållningssällskapet efter samråd med föreningarna avger förslag till länsstyrelsen. Jag kan inte biträda kommitténs förslag om införande av en bestämmelse att även särskild länstillsyningsman skall utses. Det torde i stället få ankomma på hushållningssällskapet att vid behov uppdraga åt någon av sina tjänstemän att leda och samordna tillsyningsmännens verk-samhet.

I 4 § bipestförordningen stadgas skyldighet för innehavare av bisamhälle att göra anmälan om inträffad sjukdom. Att utvidga anmälningsplikten på sätt ifrågasatts under remissbehandlingen synes knappast påkallat. Ej hel-ler kan jag ansluta mig till den av ett remissorgan framförda tanken att man skulle med statsmedel ersätta förintade bisamhällen för att stimulera till ett mera lojalt fullgörande av anmälningsskyldigheten.

Jämlikt 5 § första stycket bipestförordningen skall tillsyningsman själv-mant verkställa undersökning så snart han har grundad anledning miss-tänka att bisjukdom förekommer. Kommittén föreslår att undersöknings-plikt skall inträda endast efter anmälan som avses i 4 § eller på order av hushållningssällskapet. Enligt min mening främjas sjukdomsbekämpandet bäst genom den nuvarande bestämmelsen. Den jämnare aktivitet inom till-syningsdistrikten, som kommittén åsyftat med sitt förslag, torde kunna ernås genom anvisningar från hushållningssällskapet. Att sällskapet, då det finns grundad anledning misstänka att sjukdom förekommer, kan påford-ra att vederbörande tillsyningsman verkställer undersökning i erforderlig utsträckning följer av den överordnade ställning som avses skola tillkomma hushållningssällskapen.

Finner tillsyningsman bisamhälle vara smittat, äger han enligt 5 § andra stycket förelägga innehavaren att vidtaga nödiga bekämpningsåtgärder. I likhet med kommittén anser jag att i stället tillsyningsmannen som regel bör vara skyldig att vidtaga dessa åtgärder. Detta bör enligt min mening gälla även beträffande herrelösa och andra vilda bisamhällen. Med hänsyn

till de ofta föreliggande svårigheterna att undersöka sådant bisamhälle utan att skada byggnad eller annat, vari bisamhället tagit bostad, bör öppnas viss möjlighet för tillsyningsmannen att förinta dylikt bisamhälle, som kan misstänkas vara smittat, utan föregående undersökning.

Även om ansvaret för bekämpningsåtgärderna således i fortsättningen kommer att åvila tillsyningsmannen, bör det inte förmenas biodlaren eller den, som råkar hysa ett herrelöst bisamhälle, att övertaga ansvaret, om han av kostnadsskäl eller eljest så önskar och tillsyningsmannen anser sig kunna betro honom därmed. För sådant fall bör alltså finnas möjlighet för tillsyningsmannen att förelägga vederbörande att vidtaga de nödiga bekämpningsåtgärderna. Bestämmelse härom kan lämpligen införas i 6 §, där det också bör stadgas att innehavare av bisamhälle eller av föremål, vari herrelöst bisamhälle tagit bostad, skall lämna tillsyningsman erforderligt biträde vid undersökning och behandling av bisamhället. Innehavaren är givetvis oförhindrad att, blott han fullgör sin anmälningsplikt enligt 4 §, förinta eller annorledes behandla sjukt bisamhälle utan att avvakta tillsyningsmannens undersökning.

De av kommittén föreslagna ändringarna i 8 § bipestförordningen biträder jag till alla delar. Det bör sålunda överallt vara förbjudet att förvara bibostäder, som ej längre hyser levande bin, samt honung, bivax och avfall av honung eller bivax på sådant sätt att bin kan få tillträde därtill. Är område förklarat smittat eller misstänkt för smitta, bör det vidare vara förbjudet att från tillsyningsdistrikt eller del därav, som tillhör området, utföra levande bin, begagnade bibostäder eller begagnade biodlingsredskap utan tillsyningsmannens medgivande. Detsamma bör gälla utbyggda vaxkakor och avfall av dylika, dock att under tiden från och med oktober till och med mars sådan vara bör få utföras för omsmältning. Genom en väl avvägd indelning i tillsyningsdistrikt och lämpliga anvisningar åt tillsyningsmännen torde dessa skärpta bestämmelser inte behöva hämma den så kallade vandringsbiodlingen. Det är att märka att bestämmelserna inte hindrar tillsyningsmannen att göra mera generella medgivanden, om han med hänsyn till omständigheterna anser det onödigt att kontrollera varje särskild förflyttning.

Enligt min mening bör fortfarande i 10 § bipestförordningen stadgas skyldighet för innehavare av bisamhälle att ersätta tillsyningsman för behandling som denne ägnar bisamhället. Beträffande herrelöst bisamhälle bör motsvarande ersättning utgå av allmänna medel liksom all ersättning för undersökning av bisamhälle.

Straffsatsen i 11 § torde i enlighet med förslaget böra ändras till dagsböter. Bestämmelserna i 12 § om åtal med mera synes kunna utgå såsom numera överflödiga med hänsyn till innehållet i annan lagstiftning. I 13 § torde böra öppnas möjlighet för Kungl. Maj:t att till lantbruksstyrelsen delegera befogenheten att meddela närmare föreskrifter rörande tillämpningen av bipestförordningen.

I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin.

De nya bestämmelserna bör lämpligen träda i kraft den 1 april 1962.

Föredraganden hemställer härefter att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga nyssnämnda inom jordbruksdepartementet upprättade förslag till *förordning angående ändring i förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

B. Siöalth